

Nr 438.

Av herrar Johansson i Stockholm och Hagberg i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 35, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Såväl i som utanför riksdagen mötte förslaget till gällande tvångsmedelslag stark kritik. Det framhölls bland annat av en socialdemokratisk riksdagsledamot, att denna tvångsmedelslag vid en jämförelse med lagstiftningen i andra länder visade sig giva polisen och åklagarmyndigheten särdeles vittgående befogenheter gentemot de enskilda medborgarna och att Sverige icke befann sig i ett till den grad tillspetsat läge att denna lag var rättfärdigad.

Också om den del av lagen, vars tillämpningsfrekvens i viss mån är möjlig att bedöma, icke varit särdeles aktuell under det år lagen varit i kraft, så är detta inget skäl att mildra omdömet om lagens karaktär. Den del av lagen som här åsyftas är det lagrum som ger åklagare möjlighet att vänta långt utöver den eljest föreskrivna tiden med att avlåta häktningsframställning emot en anhållen. Tvärtom har andra åtgärder från åklagarmyndigheternas sida under det gångna året ytterligare belyst vådan av att dessa myndigheter erhållit så vidsträckta befogenheter.

Personer, mot vilka icke tillstymmelsen till något besvärande kunnat andragas, har varit anhållna i åtskilliga dagar för att förmås säga komprometterande saker om andra anhållna. En person har länge varit anhållen och häktad absolut uteslutande på "grundval" av de *bevisligen felaktiga* uppgifter som en angivare lämnat emot honom. Och när dock den oskyldigt utpekade blivit frikänd, och frikännandet icke överklagats, vidhöll likväl åklagaren i ett mål om ersättning åt den oskyldigt häktade, att synnerligen starka bevis skulle ha förelegat emot honom!

En annan person frikändes från ansvar av en enhällig hovrätt, men likväl beslutade riksåklagaren på initiativ närmast av förste stadsfiskalen i Stockholm att telegrafiskt beordra att den frikände skulle anhållas, trots att denne före frikännandet hållits i häkte omkring sju månader. En lång rad andra åtgärder från åklagares sida har under det gångna året väckt skarp och berättigad kritik.

Detta, att på kort tid en rad exempel givits på bristande respekt hos

vissa åklagare för rättssäkerhetens krav, ger ökad tyngd åt den kritik som från medlemmar i skilda partier riktades mot tvångsmedelslagen vid dess tillkomst.

En annan sida av tvångsmedelslagen är emellertid långt allvarligare än den nu nämnda. Det som avses är de befogenheter tvångsmedelslagen skänker polis- och åklagarmakt att låta avlyssna telefonsamtal, bryta postförsändelser med mera. För att uppdaga sådana gärningar, främst de i strafflagens åttonde kapitel angivna, för vilkas bekämpande tvångsmedelslagen formellt säges vara tillkommen, är telefon- och postcensuren icke särdeles användbar. De individer, som förfallit till att gå främmande makt till handa, torde vara väl medvetna om att innehållet i såväl telefonsamtal som postförsändelser lätt kommer till polisens kännedom.

Att denna vetenskap finnes hos spioner kan väl mindre än någonsin be-
tvivlas sedan polisens befogenhet att avlyssna telefonsamtal och gå igenom post officiellt och i en med all offentlighet publicerad lag blivit stadfäst.

Om nu dessa polisens befogenheter å ena sidan inte kan anses ha någon påtaglig betydelse i kampen mot brott mot rikets säkerhet och vissa andra så kallade allmänfarliga brott, och å andra sidan inte får utnyttjas i kampen mot brottet i övrigt — vad fyller då tvångsmedelslagen för funktion? Jo, den utgör ett instrument i de maktägandes händer vid kartläggningen av medborgarnas åsikter och vänskapsförbindelser. Den är ett instrument för antidemokratiska syften. Som instrument i kampen mot spioneri och liknande brott är tvångsmedelslagen utan betydelse, men som instrument för att öva åsiktskontroll fungerar den till de reaktionära kretsarnas belåtenhet.

Med hänvisning till det ovan sagda föreslås,

att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 35.

Stockholm i februari 1953.

Gustav Johansson.

H. Hagberg.